

1. Poglavlje

Kako mogu pomoći svom djetetu?

Priče o Kamali i Rani

Kamala

Kamala i njezini roditelji, Suma i Anil, žive u malom selu u južnoj Indiji. Kada je Kamala bila vrlo mala, njezini su roditelji primijetili da nikada nije posezala za igračkama koje su joj davali. Zato su je odveli liječniku u obližnjem gradu da vide što nije u redu.

Doktor im je rekao da je Kamala gotovo potpuno slijepa. Mogla je vidjeti neke pokrete i razlikovati svjetlo i sjenu, no ništa više od toga. «Njezin se vid neće poboljšati», rekao je liječnik. Suma i Anil vratili su se kući veoma tužni. «Kako se to moglo dogoditi?» pitala se Suma. «Ona je tako lijepo dijete.» Dugo je bila tužna.

Suma i Anil brinuli su o Kamali kako su najbolje znali.

Budući da Anilov posao nije bio dovoljno plaćen da prehrani obitelj, Suma i njezine dvije starije kćeri izrađivale su odjeću za prodaju na tržnici. Bilo je vrlo malo vremena za igru s Kamalom dok je obitelj radila i ona je provodila većinu dana tiho sjedeći u kutu. Ponekad je Suma brinula što se Kamala rijetko kretala ili javljala, ali je također bilo olakšanje to što se činilo da je Kamala zadovoljna time da samo bude u njihovoj blizini.

U dobi od tri godine Kamala je znala samo nekoliko riječi. Činilo se da je većinu vremena izgubljena u vlastitom svijetu, izvodeći čudne pokrete kao što su guranje prstiju u oči ili pljeskanje. Nije znala jesti, niti se obući. Sumi je bilo brže da to sama napravi umjesto nje.

Budući da se Kamala nije igrala kao druga djeca njezine dobi i nije se naučila brinuti o sebi, njezine ruke i noge nikada nisu ojačale. Kada su druga djeca njezine dobi učila stajati i hodati, Kamaline su noge bile preslabe da izdrže njezinu težinu.

Kada je bila dovoljno stara za polazak u školu, Kamalu su roditelji odnijeli do školske zgrade. No, škola ju je uplašila jer nikada prije nije bila izvan svog doma. Dan za danom Kamala je sjedila u učionici i plakala. Kada bi joj se učiteljica obratila, ne bi ništa odgovorila. Naposljetku, Suma i Anil su odlučili da škola ne pomaže Kamali i prestali su je dovoditi. Međutim, brinuli su se za njenu budućnost. "Ako ne može steći obrazovanje, kako će živjeti? Tko će se brinuti za nju kada nas više ne bude?"

Rani

Rani je mala slijepa djevojčica rođena u drugom selu u Indiji. Kada su njezini roditelji Jeevan i Aruna saznali da je njihovo dijete slijepo, Ranina baka je rekla: "Trebamo ovo dijete naučiti svemu što možemo. Pogledajte mene. Izgubila sam vid prije pet godina i još uvijek mogu raditi većinu stvari koje sam prije radila. Još donosim vodu s bunara i muzem kože."

"Ali ti si već znala raditi sve te poslove prije nego si izgubila vid", odgovorio je Jeevan. "Kako bi slijepo dijete to moglo naučiti?"

"Moramo joj pomoći da nauči", Baka im odgovori. "Baš kao što sam ja naučila raditi poslove služeći se sluhom i dodirrom, tako i Rani mora naučiti".

Ja mogu pomoći Rani da nauči raditi razne stvari, budući da znam kako je biti slijepa. Možda će i socijalni radnik imati neke ideje..

Socijalni radnik je predložio da daju Rani puno predmeta za igru i ohrabruju je da se služi sluhom, dodirom i osjetilom mirisa da nadoknadi nedostatak vida. «Puno razgovarajte s njom», još je rekao.

Baka je pogotovo poticala Rani da sve sluša i dodiruje. Igrala se s njom i pjevala joj. Kada je Rani navršila dvije godine, baka ju je naučila kako će se kretati uzduž zidova i ograde, baš kao što je i sama činila. S tri godine Rani je sama mogla pronaći put do nužnika i bunara.

Jeevan, Aruna i baka nisu imali mnogo vremena za posebne aktivnosti s Rani. Dugo su radili u svojoj maloj trgovini, ali su pomogli Rani da nauči nove vještine tako što su je uključili u ono što su radili, kao što je odlazak na tržnicu. Ove jednostavne, svakodnevne aktivnosti igrale su veliku ulogu u Raninom učenju mnogih vještina.

Kada je Rani krenula u školu, djeca iz mjesta su svaki dan dolazila po nju. Kada su ih suseljadi vidjeli kako svi zajedno prolaze ulicom, bilo je teško razaznati koje je dijete slijepo.

Razumijevanje priča o Kamali i Rani

Ako vaše dijete ima oštećen vid ili je slijepo, vi mu možete pomoći da nauči mnoge vještine, baš kao što je Rani pomogla njezina obitelj. No, vrlo je važno razumjeti zašto je Rani uspjela naučiti vještine koje su učila druga djeca njezine dobi, a Kamala ih nije naučila.

Da bi se ovo razumjelo, korisno je znati:

- kako se djeca razvijaju (uče nove vještine kako rastu)
- kako problemi s vidom utječu na razvoj.

Kako se djeca razvijaju

Svako dijete razvija se u tri glavna područja: fizičkom (tijelo), mentalnom (mišljenje) i društvenom (govor, slušanje i slaganje s drugim ljudima). U svakom području dijete uči nove vještine jednu po jednu određenim redoslijedom.

Na primjer, prije nego dijete može naučiti hodati, ono mora naučiti mnogo jednostavnih načina upravljanja tijelom:

- ① Prvo, mora moći držati glavu uspravnom i pomicati ruke i noge.

- ② Zatim se može poslužiti rukama i nogama da se podigne u sjedeći položaj.

- ③ Dok sjedi, počinje hvatati, naginjati se i okretati. To pomaže razvoju ravnoteže – vještini koju će uskoro trebati za stajanje i hodanje.

- ④ Potom se povlačenjem podiže u uspravan položaj.

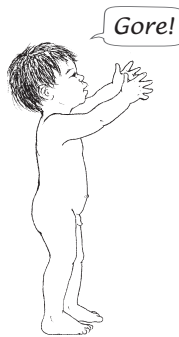
Prije nego što dijete može razgovarati s drugim ljudima, treba naučiti mnogih jednostavnih komunikacijskih vještina:

① razumjeti jednostavne riječi i zahtjeve

② upotrebljavati znakove i geste

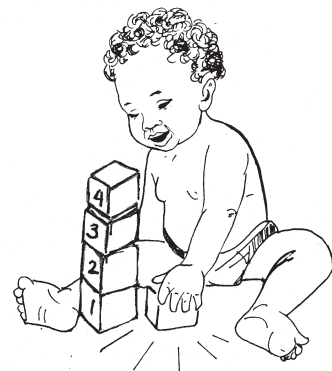
③ izgovarati jednostavne riječi

④ upotrebljavati kratke rečenice

Svaka nova vještina koju dijete nauči nadovezuje se na vještine koje ono već zna i priprema ga za učenje drugih, težih vještina. Prema tome, kada dijete ne nauči neku vještinu, to znači da ono ima problema ne samo s tom vještinom, nego i s drugim vještinama koje o njoj ovise.

Na primjer, ako ima problema s uspravnim držanjem glave, teško će mu biti naučiti vještine kao što su sjedenje ili puzanje kod kojih je važno držati glavu uspravno. Tijekom vremena, ono će u razvoju početi zaostajati za svojim vršnjacima.

Svaka nova vještina nadovezuje se na već naučene, poput dječjih kocaka za gradnju.

Kako poteškoće s vidom utječu na razvoj

Kada dijete vidi, ono obično razvija vještine na “prirodan” način gledajući i igrajući se s ljudima i predmetima koje vidi oko sebe. Igra osigurava djetetu mnogo “prirodnih” prilika za kretanje i učenje.

Kada dijete vidi neki zanimljiv predmet, ono poseže za njim ili puže da bi ga doseglo. To je korisno za jačanje ruku i nogu.

Igra s predmetima pomaže djetetu pri učenju vještina razmišljanja, kao što je rješavanje jednostavnih problema. Ovdje dijete uči kako će privući bliže svoju igračku povlačeći uzicu.

Igra također pomaže djetetu u razvoju govora. Kada ga zanimaju predmeti, ono ih uči imenovati.

Djeca obično oponašaju ono što vide. Promatranje drugih ljudi pomaže djetetu da nauči kako se što radi i kako se ponašati.

Malo dijete uči govoriti slušajući kako drugi govore i gledajući o čemu razgovaraju.

Dijete se uči oblačiti gledajući druge ljude.

Dijete s oštećenjem vida ima manje «prirodnih» prilika za učenje. Zato je moguće da ono uči vještine sporije nego djeca koja vide i ono može početi zaostajati u razvoju.

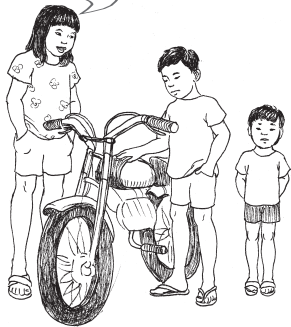

Ova beba ne može uspravno držati glavu. To se dogodilo jer se nije kretala i igrala, tako da njeni vratni mišići nisu nikada ojačali.

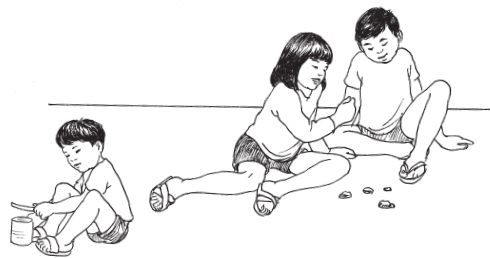

Ono može početi zaostajati i u društvenom razvoju.

Jučer sam se vozila s tatom. Kako smo brzo išli!

Dijete s oštećenjem vida, ne razumije razgovore ili ne može u njima sudjelovati jer ne vidi o čemu se razgovara.

Tako počinje provoditi mnogo vremena samo, jer ne razumije što drugi govore.

Većina ovih problema se ne mora pojaviti. Djecu koja ne vide može se naučiti da se služe svojim ostalim osjetilima – osjetilima sluha, dodira, mirisa i okusa – i tako im pomoći da razumiju svoj svijet i da nauče ono što druga djeca obično uče promatrajući.

Kako vi možete pomoći

Pomaganje maloj djeci da razviju sve dijelove svoga tijela i uma kroz unaprijed isplanirane prilike za iskušavanje, istraživanje i igru s raznim stvarima zove se 'stimulacija' ili 'rana pomoć'. U ovoj knjizi naći ćete brojne jednostavne aktivnosti koje se mogu provoditi dok se igrate sa svojim djetetom ili dok obavljate dnevne poslove. Vi možete i prilagoditi ove aktivnosti tako da odgovaraju vašem djetetu i uklapaju se u vaš dnevni raspored. Na primjer:

Ako privučete bebinu pažnju bučnom igračkom i pokažete joj kakav zvuk proizvodi...

... ona će biti zainteresiranija za igru. Također će naučiti obraćati pažnju na zvukove i na to odakle dolaze.

Ako ohrabrujete dijete da se koristi svojim osjetilima dodira, sluha i mirisa da bi saznalo kako izgledaju predmeti...

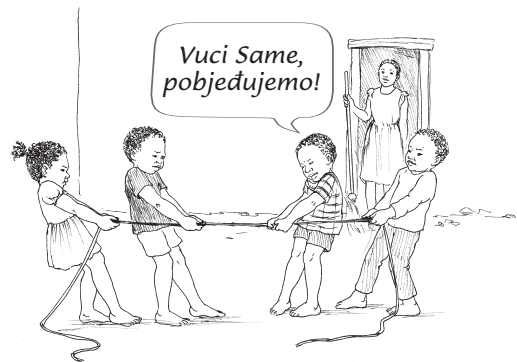
... ono će naučiti više o svijetu i moći će razgovarati o onom što zna.

Ako često provodite ove aktivnosti, vaše dijete će imati djetinjstvo ispunjeno zabavom i učenjem kao i svako drugo dijete. Kako odrasta, ono može naučiti:

samostalno se kretati

igrati se s drugom djecom

pomagati oko obiteljskih poslova

ići u školu ili izučiti zanat.

Što je s budućnošću moga djeteta?

Mnogi roditelji brinu o budućnosti svoga djeteta, čak i nakon što ono počne učiti nove vještine i ići u školu. Pitaju se: "Što će biti kada odraste? Kako će se snaći kada nas ne bude?"

Ponekad roditeljima pomažu saznanja o drugim ljudima, koji su, iako ne vide, odrasli i žive ispunjenim i zadovoljavajućim životima – osnovali su svoje obitelji, zarađuju za život i poštovani su članovi svojih zajednica. Slijepi ljudi to mogu postići kada:

- ljudi razumiju da slijepa djeca, kao i sva djeca, mogu učiti;
- im njihove obitelji i zajednice u kojima žive pomognu da uspiju.

Evo što se, na primjer, u budućnosti događalo s Rani:

Kako je odrastala, Rani je često pomagala roditeljima u njihovoj trgovini. Kada je završila školu, Rani je već bila tako dobra u matematici da je pomagala s računovodstvom u trgovini. Također je pratila stanje zaliha ispisujući popise Brailleovim pismom. Rani su roditelji bili zadovoljni njenim postignućima.

Kada je Rani navršila osamnaest godina, njeni su roditelji prihvatili prosidbu Manija, mladića iz njihova sela. Mani i Rani su se vjenčali i nakon što je rodila prvo dijete, Rani ga je držala pored sebe dok je radila u trgovini.

Rani je bila tako sposobna da su se ljudi počeli oslanjati na njezine vještine i na druge načine.

Vidjele smo te kako vodiš svoje račune. Možeš li i nas naučiti?

Djeca su je molila da im pomogne sa školskim zadaćama. "Rani obično zna odgovor", rekla su. Zatim, kada su neke žene iz susjedstva osnovale tkalačku zadrugu, došle su k Rani da im pomogne urediti račune.

Ponekad Rani razmišlja o svom životu i o tome koliko je mogao biti različit da nije slijepa. "Možda bih postigla manje da nisam slijepa", kaže ona. "To što sam slijepa učinilo me odlučnom da živim život baš kao i drugi ljudi."